

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pč godine K 6. — Za Šibenik na godinu donošanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12. uviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuzivo u Šibeniku.

Izlazi sriedom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglasi tiskaju se po 16 para peti redak ili po pogodbi, te se primaju samo oni, koji se unaprijed plate. — Priročena pisma i zahvale tiskaju se po 20 para po peti redak. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi ne vraćaju

Kanonik Ivan Vidović.

I ovaj je veliki starac preminuo, Sav Šibenik, premda je bio spreman na tužan događaj, ganuto se potresao, čim puče glas, da velikog značajnika nema više među živim. Smrću njegovom utruo je onaj, koji je za naš grad značio početak nove ere, novog jednog života, koji je krenuo stazom preporeda i očišćenja. Bio je neprežaljivi pokojnik uzorom za života svih vrlina: krotak za sebe i sebi, neustrašiv i nepomičan, kad se radilo o pravdi i o domovini; značajan do skrajnosti nije se dao slomiti u svojim načelima niti od najkrvavije prijetnje; prognostiva i ukore starišna primao je svećenikom podnosljivošću, svejedno ne skrećući sa udarenog puta; srce u njega mehko i zlačano, prospiralo je blago svoje dobrote, blagosti, saučesća, a milosrdje njegovo odraživalo se u izdašnim podporama, koje je sirotama i potrebnima dielio. Kao posebnik i kao svećenik odlikovao se je uzornim, neokaljanim životom i do skrupuloznosti združenijem vršenjem dužnosti svog zvanja. Svoju prama sebi, znao je za druge nači u dobroti svojoj blagu izpriku. U javnosti je pako bio poznat kao kopija Katona, Duboko uvjereni kršćanin i Hrvat, pokazivao je to svakom zgodom i za ta dva ideala sticao neprestano zaslugu. Ostao je dosljedan samom sebi do zadnjega časa, a zato ga štovali i častili čak najzagriženiji njegovi protivnici politički. Neustrašiv je postajao, kada se o načelu radilo.

Vidović je otac pravaštva u Šibeniku. Bio je prvi pravaš, a u pravaštvu pravak. U radu je bio neumoran i zamjeran te je svoja pravaška uvjerenja sijao među narod oduševljenom rieči i privlačivim primjerom.

Nemila smrt ugrabila ga je Šibeniku i Hrvatsku. Uspomena, koju je u drugom svom završaju ostavio, najbolji mu je spomenik. U narodu će se njegovo ime još dugo spominjati kao ono dobrotvora, značajnika, pošteniaka, uzornog apostola i odanog sina Hrvatske. Ona će mu biti: Vječna Slava!

* *

Kanonik Ivan Vidović rodio se u Starom gradu na otoku Hvaru, 5 siječnja 1839. Pučku školu svršio je u rodnom gradu. Svoje nauke je nastavio u gimnaziji spljetskoj, te je gimnazijski tečaj dovršio u Sinju, na hrvatskoj gimnaziji. Tu je s naukom usisao i ljubav za hrvatsku stvar, koju je ciljem svojim životom dokazao. Osjećajući naklonost i zvanje za svećenički stališ dovršio je u zadarskom bogoslovnom sjemeništu bogoslovne nauke, te bi za svećenika redjen 14 prosinca 1862.

Još kao bogoslovac bio je u kolu onih, koji su osnovali valjda prvu dječaku hrvatsku Čitaonicu, kojoj je jedne godine predsjednikom bio.

Ponajprije bi župskim pomoćnikom u Milni na Braču. Za nekoliko vremena bio je učiteljem pučke učione u Supetru na Braču. Tu je on prvi uveo hrvatski jezik premda je imao silnih protivština sa strane ondašnje autonomaske občine i školskih vlasti te i tadašnjeg pokr. nadzornika dr. Klaiča.

Odatten je god. 1869 otišao za župnika u Vodice, gdje je ostao 13 godina. I tu je našao svudje u župskim knjigama zgolju talijanštinu, koju on počē čistiti i konačno uvede podpuno hrvatsko uređivanje. Njegova je zasluga, ako su Hrvati godine 1870 ušli u občinu Vodice-Tiesno, i ako je za izbora u Zadarski sabor prodor za prvi put hrvatski predloženi A. Šupuk. God. 1879. prešao je u Šibenik za kanonika stolne crkve. Od ove godine je kanonik Vidović postao odrešiti pravaš. Do onda je pristajao nekako uz Pavlinovića, i to, po njegovom vlastitom priznanju, jer nauka Ante Starčevića u onom zemanu bila u Dalmaciji još slabo poznata, a onda i zato, što je i Pavlinović tražio cjelokupnost i samopravu Hrvatske, kao i zato što Pavlinović bijaše svećenik. One dvie pravaške točke u Pavlinovićevom programu bijahu dakle u prvine one, koje su Vidovića zagrijale. Još prije ne je upoznao pravaštvo, u duši je on pravašem bio. No Prodanova „Katolička Dalmacija“ počela ga je rano privlačiti i zanositi. Već god. 1871 javlja se kao suradnik u „Katoličkoj Dalmaciji“. Umni Glanci Prodanovi, njegovo poštenje, iskreno kršćanstvo i bistro razložen pravaški program zadivljavao je postepeno sve to više Vidovića. Od god. 1879. odlučno izstupao kao pravaš i pravaštvo ostade do svoje smrti ne samo vjeran i odan pristaša, nego i hrabar borac, koji je u prve redove strao. Već onda je on zagovarao, da pravaška stranka mimo ostale iztakne kršćanska načela.

Kako Vidović postade pravašem, onog časa počeo je za tu stranku i raditi. Prvi je, koji je blagoslovljeno sjeme Starčevića nauke u našem gradu posijao. Radi toga — u ono doba, kada je položaj u Dalmaciji bio tako zamršen, da se pravaštvo sa svih strana shvaćalo kao neku revolucionarnu nauku — Vidović je morao mnoge gorke da izkusiti Šibenik ne će nikada zaboraviti divske borbe, koju je Vidović izdržao proti onda svemućućem Šupuku, koji je zajedno sa drugim faktorima hito smlaviti prvog pravaša. Ubojito pero Vidovićevo u polemikama razbješnjavalo je protivnike do te mjere, da su se kovalje čitave urote proti njegovom životu. Zeman je onda bio,

kada je pogibeljno bilo priznati se pravašem u Šibeniku. No Vidović skupiv okolo sebe nekoliko vidjenih težaka i gradjana, bodrio ih je rieči i djelom, držeći u svom stanu sastanke i dogovore. Dne 5. prosinca 1892. osnova Vidović pravašku Čitaonicu. Tada su nasrtali na pravaše bili najžešći i dr. Zlatarović bi izdajno 22. studenog 1892. kamenovan. Napadaj protivnički na Vidovića izpoljivali se u raznim klevetama, koje su proti njemu sipali, no iza svake takove Vidovićevo bi značaj još više svjetlao i čist odskočio. Nakon smrti biskupa Fosco bi Vidović jednoglasno izabran kapitularnim vikarom. I za svog vikarijata kroz petnaest mjeseci sva je pisma na sve osobe, bez iznimke, u pokrajini i na sve urede vodilo hrvatskim jezikom. To je bio za cijelo prvi slučaj u Dalmaciji. Djelatnost Vidovićevo na političkom polju, tako je jaka i razgranata, da je ona uzko skopčana sa povješću i razvitkom stranke prava u Dalmaciji, kojoj je on bio jedan između prvih i najoduševljenijih pobornika.

No on se je osobito bavio i liepom knjigom. Još kao gimnazijalni učenik bavio se je folklorom te ga je najviše zanimala narodna pjesma. Čak je i objelodanio sakupljene nar. pjesme u kotedarima: „Matice Dalmatinske“. Bavio se je i pjesmom te među inim nalazio jednu u br. 59. „Kat. Dalmacije“ od g. 1879. pod naslovom „Moja Hrvatska Domovina“. Preveo je i „Grobove“ Jakoba Herveya. Ova razmišljanja nad grobovima, po sudu mnogih, nadilaze „I Sepolci“ Uga Foscola. Hrvatsko njihovo ruho, koje je opremio Vidović, svakoga zadivljuje. Samo pjesnik moge je onako pjesme prevesti. Ovaj prevod hškao je u Zađu nakladom „Kat. hrv. tiskare“ god. 1904. Dalje je s talijanskog preveo „Duhovni Dnevnik“, izabrane izreke i djela Svetaca itd., Senj 1901. Osim u „Katoličkoj Dalmaciji“, kojoj je bio jedan od najmarnijih suradnika, dosta je toga napisao u sarajevskoj „Vrhbosni“. Kako doznajemo, u njegovoj ostavštini ima još štošta neobjelodanena, a što je poteklo iz njegovog zlatnog pera.

To je u kratko život pokojnog kanonika Vidovića. U našem gradu bio je pojava značaja i dosljednosti. Stranka prava mu duguje zahvalnost, što je on od Šibenika, negda kule narodnjačke, stvorio tvrdnju nepredobitnu pravog i svjestnog pravaštva. Jer pokojni Vidović je svoje oči bacio na narod, na težaka. On je znao, uvjeri li učvrsti li koreniku našu u pravaškim idealima i načelima, da će to biti zgrada trajna, koja će prkositi i vremenu i mienama. I to je postigao. Zalazeći među težake, puteći ih u javne odnošaje i prilike domovinske, tumačeći im pravaštvo, on je od njih učinio svjestne privrženike pravaštva, koji

se prama vjetru ne okreću. Zasluza je Vidovića, ako šibenski težak uživa u Dalmaciji glas najnaobraženijeg, najotvorenijeg i najoduševljenijeg za narodnu stvar.

U ponedjeljak u jutro bio je pokojniku krasan, veličanstven sprovod baš radi čednosti, koju je pokojnik sam htio. U oporuci svojoj tražio je, da mu ne bude vjenaca niti inih znakova. Ali zato je Šibenik u velikom broju pohrilo, da izkaže zadnju poštu čovjeku, koji tolike zasluza za Šibenik za sobom ostavlja. Sprovod je krenuo od kuće žalosni ulicom sv. Ivana, glavnom ulicom do stolne crkve, tgdje su oduševlene mise i ostali crkveni obredi. Pratinja je bila veličanstvena. Više stotina osoba nizalo se za liesom. Svi su stališi bili zastupani, a osobito crven-kapa, koja ga je toli zavoljela bila. Na sprovodu bijahu sve mjestne oblasti i uredi zastupane i brojna društva: „Pravaška Čitaonica“, „Hrvatski Sokol“ u Šibeniku, „Dobrovoljno vatrogasno društvo“ u Šibeniku, „Radnička Zadruga“ u Šibeniku, „Klub stranke prava“ u Šibeniku, „Poljodjelska Blagajna“ u Šibeniku, „Gospodarska Zadruga“ u Šibeniku, „Učiteljsko društvo“ u Šibeniku, „Hrvatska Rieč“, sve škole u gradu, „Hrvatski Sokol“ iz Vodica, „Čitaonica“ iz Vodica, „Blagajna“ iz vodica, sve bratovštine sa župnikom iz Vodica, zast. Prodan, „Klub stranke prava“ iz Zadra, Občina Starigradska, „Hrv. Čitaonica“ iz Starograda, svi mjestni samostani, te mirsko i redovno svećenstvo. Stigle su i mnoge brzovjavke.

Nakon obrada u crkvi brojna pratnja odpratila je ostanke milog pokojnika do groblja.

Tu je kanonik **Tambača** u ime svećenstva i prijatelja pokojnikovih progovorio nekoliko ganutljivih rieči. Spomenuo je sve vrline, koje su pokojnika resile i iztakao četičan značaj, kojim se on odlikovao, radi čega ga i protivnici poštili. Skromnost njegovu kao i umjeren život orisao istinskih potezima. Posebice se dotakao obće poznate činjenice, kako je njegov dom prije osnutka „Javne Dobrotvornosti“ i „Ubožkog Doma“, bio utišćen za sirote i potrebne, kojima je on obilato dielio. Pokojnik nije težio za slavom za to mu kliče: Pokoj ti vječni, dični dom Ivane!

Na to je uzeo rieč nar. zast. dr. **Dulibić**, koji je govorio u ime „Kluba stranke prava“ i grada Šibenika. Ganuto i osjećano dotakao se je pokojnikove djelatnosti u javnom životu. Opisao je njegove borbe, njegovu ustrajnost i velike zasluza po grad Šibenik, koji ga je bio za njegovog tridesetgodinšnjeg boravka prigrlio kao rodnog sina. U ime grada Šibenika, koji je dostojno cienio pokojnikove vrline i to dokazao brojnim sudjelovanjem pri sprovodu, kliče mu zadnji „S Bogom!“

G. Segantini

u svojim probranim spisim i pismima.

Lav Tolstoj pričinja se kao da ne razumi što je ljepota i koje je njezino pravo značenje, a dosta bi mu bilo gledati cvijet, i on bi mu kazao bolje od svake oznake što je ljepota. Pričinja se opet da ne razumi gdje počima artistično; a ono počinje gdje svršava grubo, pričinjeno i prostačko. Kad prodjete pokraj koje kućice seljakove i vidite pune prozore cvijeća ljubavljuy gojena, budite sigurni, da je u toj kućici dobar red i čistoća, a čeljad koja stanuje ne će biti zla. Tu počima artistično sa svojim blagodatim.

Misli.

Iz dnevnika.

Jutro. Danas je dakle prvi dan od godine. Mislim, da će ova godina donijeti veliku promjenu u mom umjetničkom životu; nadam se biti će na dobro. Otvorim prozor, a sunce udje i obaspe me svojom toplom i zlatnom svjetlošću, te me svega ogrli. Privotrim oči opojen poljupcem života, i oćutim da je ipak život lijep, u srce mi dodje moja mladost i nada dvadesetih godina. Nebo je modro i previsoko, dolina leži u suncu, polja požete zobi svjetlucaju na suncu kao zlatne slámke; u zraku

je nešto svečanoga. Promisli da smo nad morem 1200 metara.

Slast života stoji u ljubavi; temelj svakog dobrog djela jest u ljubavi.

* *

Jutro. Vraćam se sa šetnje. U srcu ćutim dični mir a u mozku neki žub, uzročan radi vjetro. Naokolo sve je tužno, nebo je sivo, gadno i nisko, od podneva puše vjetar i uzdiše kao života na daleko pri umoru; snijeg se raširio teško i bolno kao ponjava, koja pokriva smrt, gavrani se kupe oko kuća. Sve je blato, snijeg se topi. Ovaj mi dan dozivlje mnogo drugih, koje sam prošao u svome djestinstvu; čini mi se da sam onaj isti i čitnu istu potištenost.

Najviše što ljubim to je sunce, iz sunca proljeće, po tom izvore, koji bistri prističu iz klisura u Alpama, pa odlaze i teku kroz žile zemlje, kao što krv teče u našim žilama. Sunce je duša, koja daje život zemlji, a proljeće je njegov plodan porod. Te tri stvari ljubim nada sve druge, jer nose veselje i užitak nama, zemlji i svim živim bićima.

O vile! što je to smrt ili život?

Ljubim vas i hoću blijed venuti; ljubim i hoću trpjeti; ljubim i za jedan poljubac da-

riam svoj um; ljubim i hoću oćutjeti da na mom opalom licu teče njezino vrelno neisprivo...

* *

Ja mislim da Isus Krst bje i jeste najveći dobitnik; bio je i jeste jer je zdrav, lijep i snažan, ponizan sa poniznim, žestok sa mogućim, a njegovo srce puno uvjerenja o svojoj moćnijoj vječini. Sve je on dao ljudima da na vijeke očuva vječinu svoga duha.

* *

Kad je Bog u nami, raj je s nami. — Oprostite i nebojte se, Bog će s vama biti.

Iz pisma na svoje prijatelje i udivitelje. Spisateljici Neeri.

(Moja duša). Na tijelu, gdje mi je sudbina postavila dušu mnogo mi je bilo boriti se. Bi ono zapušteno, sirotino su 6 godina; onako samotno, bez ljubavi od sviju zapušteno kao ljutito pašće. Ja u takovom stanju nijesam mogao, a da ne podivljam; ostadoh uvijek nemiran prkosan svim opstojecim zakonom. Što se je društvo više bacalo blatom na moje kukavno tijelo, to sam se ja više jačao u čuvstvu samilosti za sve nas bijedne. Nigda ne prolhi suza za svoje boli, niti za boli svog. tijela. Nigda ne bili lijen niti u pameti niti u srcu,

a iz njih sam baš razumio život i općenitu ljubav. Uvijek sam ljutio svoje bijedne drugarice, starce i djecu, jer mi se činilo da me njihova ljubav nešto očičava.

Ne potražih nigdje druge sreće do jedine prave, a to je svjest.

Evo kako amo počima proljeće. Ali prije nego se uzvine ševa i začurliče zrakom svoje ushićen poj, počē će još dugi mjesec. Onda je, Gospodin, ova divlja Priroda lijepa; lijepa u svojoj mladosti mirisava ljubicam i rumenim ružama i jakim miridijam smolastih gajeva. To je ono doba kad se izvine moja duša, samotna, da traži ljepotu, dok oko stoji zapanjeno u motrenju plavetnog neba, onda se spušta na bjelesav snijegom planinske vrhove, gleda bijelinu i ćuti plavetno, zatim se pade na sive pećine dok neoptočine u zelenilu koje ga kruži.

Vi me pitate: „Jesteli na vašim tihim planinama osjetili da je prošao prvi maja? zar nijedan cvijet, nikakvo stablo nije se oko vas probudilo?“ Da, o gospodjo, onoga dana završile su stabla tugaljivo zvižduci, a tako i cvjetiči, malene margarite stale su zatvoreni bijelih trepavica, sve drčkuti na pameti niti u tankom vlatu,

poručio mladeži da predavanjima posveti osobitu pomnju.

Hrvatskom Sokolu, da počasti uspomenu pok. Baranovića Dunke p. Nike, darovao je g. Ivo Žepina K 2, a da počasti uspomenu pok. Ivana kanonika Vidovića, gosp. Mate Živković K 5. Uprava zahvaljuje na daru.

Dar „Ubožkom Domu“, Gdja. Marija ud. Ursulih, mješte jednog cvjeta na grobu neoplaćanog svog supruga Viktora Ursulicha, darovala je 50 K „Ubožkom Domu“. Uprava se plemenito darovateljici svesrdno zahvaljuje.

Ratno brodovlje. U nedjelju prikjučio se je ratnom brodovlju, koje je bilo u našoj luci „Sigetvar“ te je sve brodovlje krenulo u ponedjeljak put juga.

Pokrajinske vijesti.

Krasna zabava. Od nazad nekoliko vremena u našem se sinjskom franjevačkom sjeništu opažaju neki osobiti plodovi uzgoja kod pitomaca. A to dokazuje i pokladna njihova zabava kao i ona o novoj godini. Naime ovi su pitomci i o pokladim kao i o novoj godini priredili dvočernju zabavu, kojoj je prisustvovalo preko tri stotine učestnika iz sviju stališa. Ta zabava izvala je najsjajnije i svakoga je zadivila sa svojim programom. Na njoj su pitomci davali između mnoštvo glazbenih komada i deklamacija Bogovicijev tragediju „Matija Gubec“, Strukeljovu komediju „Postolar“ i Sachovu prevorgu „Novi Salomon“. Ova sva tri komada kao i one glazbene i deklamatorne pitomci su izvodjali uprav vještački i uz neprekidno aplaudiranje publike. Osobito su se publike dojimali prizori iz Gupca, kao sukob između kmetova i gospode u drugom činu, odlazak seljačke vojske u boj u petom činu, te rat i ubojstva u petom činu; dapače u ovom su prizorim seljaci nazivali pitomce imenima narodnih junaka. Takodje publiku se je izvanredno dojmila i komedija „Postolar“; prekonjezina izvodjanja bila je u neprekidnom smijehu i veselju. U jednu riev, na zabavi je sve teklo sjajno i divno a osobito „Gubec“ i „Postolar“.

Mj-Zaruke. Knin, 3. ožujka. Dne 2. t. m. zaručio se učitelj Josip Pichler sa dražestnom gospođicom Ankom pl. Vidović iz Šibenika, kćerkom blagopokojnih i čestitih conta Vidovića.

Zaručnicima i svojbinj najiskrenija čestitanja.

Izlet na Rimsku izložbu. Velika međunarodna ovogodišnja izložba u Rimu, koja se otvara 1. svibnja i na kojoj će izložiti i naši umjetnici sa Meštrovićem na čelu, privučić će i s naših strana mnogo posjetilaca. — Odazivajuć se poticajima sa par strana i podupir od više zauzetih, odličnih lica, nakanio je „Jug“ prirediti u mjesecu lipnju ili srpnju veliki skupni izlet u Rim na izložbu. Izlet će biti aranžiran tako, da izletnici neće imati nikakovih sitnih putnih briga i zanočje, po Rimu i izložbi bit će predvođeni vještim vodičima i tumačima, a ukupni trošak za put i obiskru će biti vanredno pogodan i malen. — Za željeti je da u izletu sudjeluju naši ljudi iz svih krajeva Dalmacije, Herceg-Bosne, Banovine, Istre i Slovenske. Gledane polazne točke za put morem bilo bi: Rijeka (ev. Trst) i Spljet. — Potanje upute priobitć će se u 4. br. „Juga“, a bit će pred izlet izdan i posebni vodič. — Svi oni, koji bi se željeli priključiti ovom zanimivom i vrlo ekonomičnom izletu neka se već sada, bar dopisnicom, obrate upravi „Juga“, koja će im dati nužna razjašnjenja.

Kroz cijelo stoljeće u Austriji vladala je zabrana uvoza robe iz Turske, dok je vojska činovnika pazila da se to provadja i živila je od toga. No zlobno su znali sami raširivati vijesti o kugi, kako bi dokazali svoju potrebnost. Uvijek je ipak kuga znala do postavljene granice uz asni svoj smieh preskoći i pokosi milijune. Strava je vladala svuda. Vjernici su utekli mnogobrojnim zaštitnicim nebeskim protiv kuge. Sveti Sebastijan i sveti Rok bijahu „najmoćniji“. Ljudi su nosili čarobno kamenje protiv kuge; travama i raznim pomastima mazali su svoja tijela, trgovina mimomrisa cvjetala je bujno. Pilo se najviše — rakije. Liečnici su savjete smjeli dieliti jedino kroz prozor, a ljekarija se davali na 6 metara dugom nožu.

Razne vijesti.

„CRNA SMRT“.

Ne samo tjeskobom, nego i najstrahovitijim užasima napunjia „crna smrt“ ljude onih krajeva, u kojima bi se pojavila. Kuga je to, ta „crna smrt“, ta strahovita pojava, koja na dalekom Iztoku biesni neograničeno kosećia ljudske živote. Ni jedna pošast nije uništila toliko ljudskih života, koliko kuga; i prama ničemu čovječanstvo nije toliko bezpomoćno, koliko prama kugi. A grozna njena pojava baca svoje tamno krvave sjene daleko unatrag povjesti čovjeka. Cijelo jedno tisućljeće branili su se narodi očajno i tvrdokorno protiv zagrljaja „crne smrti“. Nastojali su je ugušiti i uništitii svom lukavštinom čovječjeg razbora i oružjem okretosti. Ali ona, crna smrt, izsmjehivala se njihovoj očaju i koracala je triumfirajući svojim ubojničkim djelima. Mi znademmo danas što znači onaj strašni zlobno-podrugljivi smiešak Slinge, koja kroz tisućljeća na sviet upravija svoje grozno pitanje. Zagonetka je odgonetnuta i koprena tajne odgrnuta i iza nje provirila je glavna neopisivo jezovita i užasna izgleda.

Novi Oedipus, kojemu je to pošlo za rukom, bijaše znanost bakterijologije, kojoj je utro puteve

Robert Koch. 1894. godine pronašli su dvojica liečnika, Japanac Kitasoto, učenik Kochov, i jedan Francez Yersin, učenik Pasteurov, uzročnik kuge, kužni bacilus; oni su oćima učinili vidljivu onu misterioznu, nebrojenu putu prokljanu i traženiu moć, u kojoj su narodi gledali strielice, sjeme djavolovo i otrov pakla.

Kada je oko sredine 14. stoljeća crna smrt u svojoj najužasnijoj formi opustošivala sviet i samo u Evropi ubila oko 25 milijuna ljudi, tada su po prvi put pokušali se boriti protiv ove pošasti, za koju su doskora opazili, da ju je moć preneti i u zdrave predjele odjećom, ladjama itd. Neki gradovi protjerali su ispred svojih gradskih zidina sve strance, a grad Genua doćekao je paće tuđe brodove gorućim strielicama.

Vicomte Barnabo od Reggie odredio je 17. januara 1374., da se svi od kuge oboljeli imadu iz stana odstraniti i odpraviti na polja ili u šume, da ondje ili umru ili ozdrave. Nitko se nije smio pod smrtnom kaznom i gubitkom imetka približiti okuženima i pružiti im kakovu pomoć nego jedino za to odredjeni ljudi, koji su bili posvema odijeljeni. 1377. zapoviedio je vieće Dubrovnika, da se stranci, koji dolaze iz okuženih predjela imadu držati daleko izvan gradskih zidina kroz 30 dana. Tih 30 dana („trentina“) doskora budu produženi za 10 dana („quarantina“). Bile su izdane najstrože zabrane: svinje se nije smjelo klati, a ostale životinje držati uobće; kupališta budu zatvorena, skupštine zabranjene; roba iz kužnih predjela prozračavana i pregledavana. Pa kad ni sve to nije pomoglo, mjere pooštriše. Liečnike i njihove pomoćnike zatvorili; a obilaziti okolo smjeli su u crvenim kožnatim mantijama, držćići u ruci bijeli „kužni štapić“, dok su zvonjavom navješivali svoj dolazak; svatko je morao ispred njih bježati. Mnogi su držali da ih može spasiti jedino biegn i u paničkom strahu ostavljahu grad i kuće; za svaki najmanji prestupak protiv zakona protiv kuge bili su ljudi bićevani, ušesa odrezivana, paće i ubijani. Držalo se, da se kugu može unesti među ljude, kao što se nekome iz zlobe može natrpati uši u krzno. Mnogi su nevini bili od praznovjerne svjetlane obtuženi kao „okuživaćii“, te mućeni i ubijeni.

Da se narod poući o pošasti u 15., 16. i 17. stoljeću izdani su mnogobrojni nauki. Tadašnji znanstveni nazori o kugi počivali su na tako zvanom „kontagionizmu“. Kuga naime, da se širi živim kužnim sjemenom, i po tom se čovjek okužuje dodirod (kontagion) bolešnika ili okuženog predmeta. U 16. i 17. stoljeću ali našlo se već liečnika koji su se suprotstavili toj naući i tvrdili, da nećisti zrak okuženih predjela prouzroćuje zaraženje i kuga da je infekcija. Kontagionisti sve do 19. stoljeća održaše prevlast u znanstvenom svietu. Po njihovom nazoru bijaše se moguće obraniti od kuge tako, da se čovjek mani dodira sa okuženikom, a okužene stvari čiste. Propisi protiv kuge su konačno išli tako daleko, da je n. p. Engleska zabranila svaku trgovinu sa okuženim zemljama. U Rusiji su zakoni protiv okuženika bili strahoviti, a onaj, koji bi se protiv njih ogriješio spaljen na lomaćii.

Kroz cijelo stoljeće u Austriji vladala je zabrana uvoza robe iz Turske, dok je vojska činovnika pazila da se to provadja i živila je od toga. No zlobno su znali sami raširivati vijesti o kugi, kako bi dokazali svoju potrebnost. Uvijek je ipak kuga znala do postavljene granice uz asni svoj smieh preskoći i pokosi milijune. Strava je vladala svuda. Vjernici su utekli mnogobrojnim zaštitnicim nebeskim protiv kuge. Sveti Sebastijan i sveti Rok bijahu „najmoćniji“. Ljudi su nosili čarobno kamenje protiv kuge; travama i raznim pomastima mazali su svoja tijela, trgovina mimomrisa cvjetala je bujno. Pilo se najviše — rakije. Liečnici su savjete smjeli dieliti jedino kroz prozor, a ljekarija se davali na 6 metara dugom nožu.

Hrabri i samostalni smijali se tome. Tako je Napoleon u Jaffi hotimićno dodiravao bolešnike, kako bi hrabrio vojnike, a na povratku iz Egipta zabranio karantenu, radi ćega bi inaće drugi koji platilo glavom.

Prvi liečnik protiv Kontagione nauke bio je Egipćanin Elot Bey koji je kod kužne provale u Kairu 1835. operirao okuženike. On je zastupao mnijenje, da kuga dolazi od okuženog zemljišta, a one kuće da su okužene ćije je zemljište okuženo. Ali da to potiće od parcova, to nije znao, otkrilo se to istom pol stoljeća kasnije.

1896. godine otkrićem kužnog bacila odgonetnuta je ta strašna bolest i njeni rasproširaćii. Kužna zaraza ne nastaje od ćovjeka do ćovjeka već jednim posrednikom, i to nametnaticima, buhama, ušima, onda parcovima, miševima i ostalim životinjama, pomoću kojih se kužni bacilus najviše pod zemljom umnožava. Bacili su izvor epidemije, ali nisu ćovjeku pogibeljni, ako ih na ćovjeka ne prenese ćovjeka i štakorova buha ili što sličnoga. Sve dakle mjere, koje se ticahu protiv dodira okuženika bijahu dakle uzaludne.

Najbolje sredstvo protiv kuge jest najstroža ćistoća, sve veće usavršivanje javnoga zdravstva i pućke higijene. A toga posljednjega nema u kući i stoga ondje kuga i može toliko haraćii.

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, i izdavatelj i odgovorni urednik: Josip Drezga.

Prodaje se kuća

u Varošu na 3 poda sa dvorištem i vrtom. U dvorištu ima malena kućica. — Potanje kod uredništva

Sisicu živu

tko ima na prodaju neka se obrati Jakovu Radovćiću, glavaru u Kaprije.

40 kruna

tko hoće sigurno i stalno na lagan način sedmićno da zasluži, neka pošalje odmah svoju taćnu adresu na firmu L. Schaechter, Beć XVI/2. Postant 50³ 104.

Tiskanice

za obćine i župke uredi dobivaju se uz vrlo nisku cijenu u Hrvatskoj Tiskari-Šibeniku

Najsavršeniji granofoni i ploće

sa svakovrstnim komadima osobito hrvatskim providjeni znakom „Andjeo“

TRADE MARK. „HIS MASTER'S VOICE“ TRADE MARK.

Dobivaju se u knjižari i papirnici: **IVAN GRIMANI ŠIBENIK, GLAVNA ULICA.**

Šalje na zahtjev oienik i popis komada badava.

Kupujte ništa drugo proti **Kašalj** nahladu, hunjavicu, katar i grćevitom kašlju do li **Kaiser'ove Prsne karamele** (su tri jole) koji su ugodna teka, 5900 vjerodostojno po-praćene svjedodbe zajamćuju sjeđuran uspjeh. Jedan omot 20 i 40 fillira. Jedna kutija 60 fillira. Na prodaji drži: **Carlo Ruggeri**, cent. derogrija i **Vinko Vućić**, drogerija 12-24 u Šibeniku.

Objava!

Zašto se ne obratite pri kupovanju vaših potrebtina ravno na tvrdku **Jaroslav Kocian** -- Tkaonica i odpravništvo -- **Kronove u Met. (Ćeska).**

koji zgotavlja i ima uvijek na skladištu sukna za odiela, zimsko kapute i t. d. Zajamćeno boje. Kanafasa, platna, flanela, ubrusa, rućnika, jastuka, porketa, sifona.

Ciene su najjetitnije. **Maruće preko 18 kruna šaljem franko.** Tražite uzorke. Može se dobiti 30 do 40 m. odpadka 3 do 15 m. dugog za 18 K do 25 prema vrsti - Od odpadaka se ne šalju uzorci. -

Austrijansko parobrodarsko društvo na diomice „DALMATIA“

udržava od 16. jula 1910. sljedeće glavne pruge:

Trst—Metković A (poštanska) Polazak iz Trsta ponedjeljak u 5 sati posl. podne povratka svake subote u 6 sati prije podne.

Trst—Metković B (poštanska) Polazak iz Trsta u ćetvrtak u 5 sati poslie podne; povratka svake sriede u 6 sati prije podne.

Trst—Metković C (poštanska) Polazak iz Trsta u subotu u 5 sati poslie podne; povratka u ćetvrtak u 6 sati prije podne.

Trst—Korćula (poštanska) Polazak iz Trsta u utorku u 5 sati poslie podne povratka u ponedjeljak u 6 sati prije podne.

Trst—Šibenik (poštanska između Pule i Zadra) Polazak iz Trsta svake subote u 6 sati prije podne; povratka u ćetvrtak u satii 12-45 poslie podne.

Trst—Metković D (irgovacka) Polazak iz Trsta svake nedjelje u 6 sati prije podne; povratka svake nedjelje u 6 sati prije podne.

Trst—Vis (irgovacka) Iz Trsta u ćetvrtak na polnoć; povratka svake sriede u 8 sati prije podne. 27.VII.10

VELIKA ZLATARIJA Gi. PLANĆIĆ Vis-STARIGRAD-Velaluka

Eugen Pettoello

Pribor satova, zlatarskih i optićkih predmeta i kineških srebrarija žlica, viljušica i nozeva. Zajamćena izradba sa 90 grama čistog srebra. **Pećata.** Svake vrsti rezbarije u kojoj mu drago kovini. **Šibenik, Glavna ulica, br. 128.**

Važno za svakoga!

Podružnice: Via Giulia br. 20. Telefon br. 1930.

Gustav Marko i drug Trst

Centrala: Via Coroneo 45. Tekući račun sa podružnicom Ljubljanske kreditne banke. Vlastita tvornica za ured porculane i izradba svakovrstnih kipova po uzorku za ovede naruće.

Veliko skladište stakala prostih, apaniranih i za ured. Veliki izbor predmeta za ljekarne, drogerije, porculansko i zemljano sudje, ocakline, staklarije, svjetiljke itd. Velike kolićke naroćitih tvari u ocaklini, porculani. Ciene umjerene koje se ne boje utakmice. Na zahtjev šalju se cienici badava. **Dopisivanje u hrvatskom jeziku.** Pomenuta tvrdka, jedina svoje vrsti u Trstu, preporučuje se svim našim trgovcima.

Podružnice: Via Barrera vecchia br. 33. Telefon br. 1930.

26.II.10.

HRVATSKA VJERESIJSKA BANKA

:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::

Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
PRIČUVNA ZAKLADA U PRITČICI 180.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU
I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA
INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DE-
VIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA
SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE
- - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-
NICE, ZALOŽNICE, SREĆKE, VALUTE, KUPONE.
PRODAJA SREĆAKA NA OBROČNO ODPLAĆIVANJE.
OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVI-
ZIJA SREĆAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT-
- - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -

Velika tvornica tjestenine i mlinice za raznu hranu.

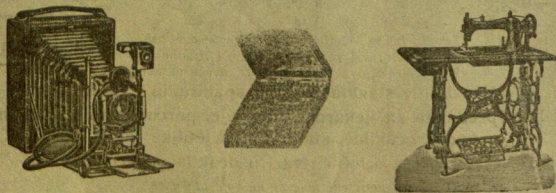
Pomoću najmodernijeg motora
proizvadj a svake vrsti ovog je-
stiva od najboljeg marsejskog
griza kao i od dobrog i najfinijega
::: pšeničnoga brašna. :::

**Tvrđka Ivan Šupuk i brat
Šibenik**

Knjižara i papirnica Ivana Grimani-a - Šibenik

preporuča p. n. občinstvu svoj veliki izbor hrvatskih, njemačkih, taljanskih i
francuzkih knjiga, romana, slovnica, rječnika, onda pisacih sprava, trgovačkih knjiga,
uredovnog papira, elegantnih listova za pisma i razglednica. Prima predplate na sve
hrvatske i strane časopise uz originalnu cijenu sa tačnim i brzim dostavljanjem
u kuću — Velika zalih a svakovrstnih toplomjera, cviker-naočala od najbolje vrsti
leca u svim gradacijama.

Vanjske naručbe obavija kretom pošte.

Skladište fotografskih aparata i svih nuzgrednih potrebstina. — Preuzimlje naručbe
svakovrsnih pečata od kaučuka i kovine. — Skladište najboljih i najjeftinijih
šivaćih strojeva „Singer“ najnovijih sistema.

Velika tvornica voštanih svieća na paru Vladimir Kulić - Šibenik

Preporuča svoje proizvode p. n. gg. župnicima, crkovinarstvima
i bratovštinama.

Nagradjena prvorazrednom diplomom i zlatnom medaljom
na rimskoj izložbi poljodjelstva i obrtnih proizvoda.

TVORNIC A PAPIRNATIH VREĆICA

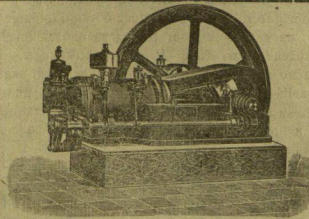
- ANTE ZORIĆ — ŠIBENIK — (DALMACIJA). -

Tvornica je uredjena sa svim potrebnim strojevima
Izradjuje vrećice u svim veličinama i u svim bojama.
Ovo je prvo i jedino domaće poduzeće ove vrste.
Ciene su vrlo umjerene, te domaći potrošiooci ne će
imati razloga, da pored domaćeg poduzeća služe.
se iz vana.

- - NARUČBE SE IZVRŠUJU VRLO BRZO I TOČNO. - -

- - Draždjanska tvornica motora na plin - -

(A. G. Dresdener Gasmotoren-Fabrik: Moritz Kille, Dresden).

Najbolji namještaji snage kao što: motori
na plin (gas), benzin, žestu, kameno ulje,
surovo ulje za obrtničke, poljodjeljske i
električne namještaje snage.

Namještaje za mršavi plin (Sauganlage).
Najveća specijalna tvornica srednje Evrope.
Zahtjevajte cenik besplatno i bez poštarine.
Dopisivanje hrvatski.

Izključivo glavno predstavništvo, kamo valja upravit i sve upite:

- - Kuća Gutenberg, EMANUEL KRAUS - -

TRST, via S. Nicolo 2.

HRVATSKA TISKARA

(Dr. KRSTELJ i dr. - ŠIBENIK

IZRADJUJE SVE TISKARSK E PO-
SLOVE VRLO UKUSNO, A UZ NAJ-
- - UMJERENIJE CIENE. - -